

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „KMECKO DELO“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno 32 din, polletno 16 din,
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.
Poštno-čkovni račun številka 10.603
Reklamacije niso poštnine proste.

Cene inseratom: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mali oglasi vsaka beseda din 1—

Nov vojni požar

Triurni ultimatum Italije Grčiji

Kratka vsebina ultimata

V ponedeljek, 28. oktobra, ob treh zjutraj je izročil italijanski poslanik v grški prestolnici Atene ultimatum ali zadnjo zahtevo grškemu ministrskemu predsedniku in zunanjemu ministru generalu Metaksasu, na koje zahtevo bi morala grška vlada pristati v treh urah, sicer bo odločilo orožje.

V ultimatu ugotavlja italijanska vlada, da je bila Grčija v navzkrižju z nalogami, ki jih nalaga grški vladi položaj nevtralnosti in dobre sosesčine. Grčija je dovolila, da je izrabljalo angleško brodogradnjo njene vođe, njene obale, ter pristanišča, podpirala je oskrbo angleških letal na grškem otočju in je organizirala vojno poročevalsko službo proti Italiji. Radi tega zahteva Italija od Grčije, pravi ultimatum, da sme zasesti s svojimi četami za dobo trajanje vojne z Anglijo, nekatere vojaško važne točke na Grškem, da s tem zavaruje grško nevtralnost. Dalje zahteva italijanska vlada, da Grki ne ovirajo italijanskih čet pri zasedanju omenjenih točk, ki so obrambnega značaja za Italijo. V primeru oboroženega odpora, pravi ultimatum, bo isti strt z orožjem.

Po zavrnitvi italijanskega ultimata

Prvi koraki Grčije in Italije

Grška vlada se je zbrala k ministrski seji in zavrnila italijanski ultimatum kot nesprejemljiv za ohranitev svobode in nezavisnosti Grčije. Po zavrnitvi ultimata sta izdala grški kralj Jurij in predsednik vlade proglas na narod in je bila odredjena splošna mobilizacija. Istočasno s temi dogodki se je obrnila Grčija na Anglijo s prošnjo za nujno pomoč, katera ji je bila takoj zasigurana.

Italijanski ultimatum je potekel ob šestih zjutraj in ob tem času je že prišlo na albansko-grški meji do spopadov med grškimi in italijanskimi četami. Dopoldne 28. oktobra so bombardirala italijanska letala številne cilje v Grčiji.

Ko so v Atenah zvedeli, da je vlada odklonila zahteve Italije, je prišlo do velikih mladinskih manifestacij pred dvorom, kjer je mladina navdušeno pozdravljala kralja. Kralj Jurij in predsednik vlade Metaksas sta bila povsod, kjer koli sta se pokazala, od ljudstva sprejeta z velikim navdušenjem.

Koj po izbruhu sovražnosti se je začelo grško brodogradnjo zbirati okrog Soluna, kjer so že bili napovedani manevri vojne mornarice med 28. oktobrom in 1. novembrom.

Vlada je istočasno proglasila po vsej Grčiji nagli sod in zaprla vse šole. Mesta in dežela so ponoči v temi.

Nenaden sestanek med Mussolinijem in Hitlerjem

Medtem ko so se odigravali zgoraj kratko omenjeni dogodki, sta se pripeljala nenadoma na sestanek v gornjeitalijansko mesto Florenco Mussolini in Hitler. Šefa obeh držav sta

imela po običajnem sprejemu in pozdravu v dvorani papeža Klementa VIII. nad poldrugo uro trajajoča posvetovanja, katerim sta prisostvovala tudi italijanski in nemški zunanji minister. O teh razgovorih je bilo uradno objavljeno, da so potekali v duhu zavezništva in so pokazali popolno soglasje. Ob šestih zvečer 28. oktobra je Hitler v svojem posebnem vlakcu zapustil Florenco in se je odpeljal proti Nemčiji, pet minut za njim pa je odpotoval Mussolini v Rim.

Grčija in Grki

Splošen položaj dežele

Grčija je najjužnejša država na Balkanskem polotoku. V zemljepisnem pogledu ima mnogotere pestrosti. Obala je razrezana na nešteto zalivov. Dežela meri 130.199 kvadratnih kilometrov in je bogata na otokih, ki merijo skupno 17.760 kvadratnih kilometrov in obdajajo celino kot veriga. V splošnem je Grčija zelo gorata dežela. Najvišji vrh je Olimp (2918 m), znan iz zgodovine kot bivališče bogov.

Prebivalstvo

V teku zgodovine so prišli mnogi narodi na sedanji grški prostor. Isti življenjski in gospodarski pogoji so ustvarili iz njih enotni tip grškega človeka. Narodne manjšine niso velike in bi same po sebi ne pomenile kake nevarnosti za državo. Ostaniki po državi raztresenih albanskih plemen znašajo okoli 200.000 duš, Vlahov pa je kakih 100.000. Med leti 1922. in 1924. je bila med Grčijo in Turčijo velika izmenjava prebivalstva. 1.400.000 Grkov se je takrat preselilo iz Male Azije ter sploh iz Turčije in je pomnožilo število grškega prebivalstva za 28%. 350.000 Turkov pa je takrat zapustilo grška tla. Manj obsežna izmenjava je bila tudi med Grki in Bolgari, tako da sta danes turška ter bolgarska manjšina na Grškem neznatni.

Grčija ima vsega 6.500.000 prebivalcev. Na kvadratni kilometer pride povprečno 49 ljudi. Na tisoč moških pride 1016 žensk. Glavno mesto so Atene (1.000.000 prebivalcev), druga večja mesta so: Pirej, Solun, Patras, Karvala, Volos, Heraklion.

Gospodarstvo

V gospodarstvu ima Grčija kot majhna država ni močna. Zaradi velikih zgodovinskih vrednot, ki jih hranijo grška tla in spominja-

jo na starodavno kulturo, so Grčijo v mirnem času radi obiskovali tujci ter prinašali Grkom denar. Zelo važen gospodarski vir je za Grke pomorska trgovina in trgovina sploh, saj so Grki že od nekdanj znani kot dobri trgovci. Izvažajo v glavnem ribe. Žito (pšenico, koruzo, oves) pridelujejo le v nekaterih pokrajinah in ga morajo uvažati. Znan je grški tobak. Grška trgovska mornarica je do sedanjega spopada oskrbovala velik del sredozemske trgovine.

Vojaška moč

Grška vojska šteje štiri armadne zборе, ki so razdeljeni na 23 polkov pehote, 4 polke konjenice, 8 polkov gorskega topništva, 2 polka poljskega topništva, 1 polk lahkega topništva in dve skupini težkega trdnjavskega topništva. K temu pridejo še tako zvane tehnične čete. V mirnih časih je imela Grčija 150 letal, 5000 častnikov in 61.000 vojakov, h katerim je treba prišteti 700 častnikov in 12.500 mož polvojaških edinic. V vojnem času se lahko poveča grška armada na okoli pol milijona mož.

Kljub temu, da je Grčija pomorska država, nima znatne mornarice. Ima dve stari križarki »Kilkis« in »Lemnos«, modernizirano križarko »Giorgios Averof« z 9450 tonami. Nedavno je bila potopljena križarka »Helli« z 2115 tonami. Število rušilcev znaša 12, poleg tega ima pa Grčija še 4 predvojne torpedovke, dočim so 4 rušilci iz povojne dobe, tako da je grška mornarica precej zastarela. Končno ima še 4 povojne podmornice. Tonaža grških vojnih ladij znaša okoli 60.000 ton in je na njih vkrcanih okoli 10.000 mornarjev.

Zaveznštva

Grčija je bila članica leta 1934. sklenjene Balkanske zveze (Romunija, Turčija, Grčija, Jugoslavija), ki je podpisnicam dajala jamstvo za primer napada kake balkanske države (Bolgarije). Ta pogodba je pa bila s spremembami v Romuniji pokopana.

S Turčijo ima Grčija vojaško zvezo, sklenjeno 1. marca 1938, v kateri obe državi obljubljata pomoč v primeru katerega koli napada.

Dne 17. marca 1939 je angleška vlada ponudila Grčiji jamstvo za nedotakljivost njenih meja in Grki so ta jamstva sprejeli.

Z Italijo je imela Grčija prijateljske pogodbe in Italija je še ob napovedi vojne Angliji in Franciji izjavila, da bo spoštovala grško nedotakljivost, tako na celini kot na otokih.

Novi koraki Nemčije in Italije

Odločitev Hitlerja in Mussolinija

Sadovi sestanka na Brennerju

Nemško letalstvo še sicer napada neprestano z večjo ter manjšo srditostjo angleško otočje in so pri teh napadih 25. oktobra celo prvič sodelovali italijanski letalski oddelki, a je kljub nemški napadalni sili videti, da je opuščen načrt navala Nemcev na Anglijo po morju. Hitler in Mussolini sta se odločila na

sestanku na Brennerju 4. oktobra za nov način rušenja angleškega svetovnega vladarstva (imperija) s pomočjo klešč ali napadalnega ogrožanja z vzhodne in zapadne strani. Cilj teh napadov sta Sredozemlje in Afrika.

Pritisk Nemčije na vzhodu

Kaj ogrožajo Nemci iz Romunije?

Prva posledica pogovorov na Brennerju je zasiguranje romunskega petroleja za Nemčijo

ter Italijo. V Romuniji se je čez noč spremenil režim. Kralj Karel je pobegnil v Španijo. V Romuniji je zavlada Nemčiji in Italiji naklonjeni general Antonescu z Železno gardo. Nemške čete so zasedle romunske petrolejske vrelce in nemški častniki in podčastniki so prevzeli preosnovno 700.000 mož broječe romunske vojske.

Z opisanim korakom se je približala Nemčija Črnemu morju in Dardanelam ter ogrožala angleški petrolej, ki teče po ceveh iz osrednje Azije v pristanišča vzhodnega dela Sredozemskega morja. Ta petrolej preskrbuje vso angleško sredozemsko mornarico ter letalstvo. Z azijskim petrolejem pa je iz vzhodne strani v nevarnosti že tudi Egipt z angleškim Sueskim prekopom.

Stališče Rusije, Turčije in Grčije

Radi nastopa Nemčije v Romuniji so prizadele koristi sovjetske Rusije, Turčije in Grčije, katerih slednji sta prijateljici Anglije.

Sovjetska Rusija še vedno molči. Slišijo se govornice o pogajanjih sovjetske vlade na več strani. Toda zaenkrat ima vso verjetnost samo naziranje, da sovjeti v vojno ne bodo šli, da pa čakajo, na kateri strani bi mogli odnesti kakšen plen, če bi se stvari zamotale. Dve žrtvi sta ji sedaj najbližji: Turčija in Kitajska. Del slednje ji ponuja Japonska kot nagradu za prijateljstvo, del prve bi dobila s pomočjo novega sporazuma z velisilama osišča (Nemčije in Italije). Sovjeti bodo po vsej verjetnosti čakali na — plen. V tem obstoja vsa »tajinstvenost« njihove politike. Zato so na tisti strani, ki ima kaj dati.

Turčija izjavlja, da se bo branila in nastopila z dva milijona močno armado, če bi se kdor koli lotil njene posesti.

Prav tako je poudarjala Grčija svojo strogo nepristranost, a obenem tudi odločno voljo za samoobrambo, dokler ni došlo 28. oktobra do spopadov z Italijo.

Nemška politika na zapadu

Trije sestanki

Ko je bil položaj vojne napetosti na vzhodu na višku, so stopili nenadoma kot posledica brennerskega sestanka v središče vseh dogodkov trije sestanki, katere je s pristankom Mussolinija organiziral nemški vodja Hitler.

V zadnjem času se je sestal Hitler s podpredsednikom francoske vlade Lavalom. Za tem je prišlo do sestanka med Hitlerjem in vladarjem Španije, generalom Francom na francosko-španski meji. Končni sestanki se je vršil nekje pri Parizu med Hitlerjem in predsednikom francoske vlade ter vodje Francije maršalom Petainom.

Namen teh sestankov je: pridobiti Španijo in nezasedeno Francijo za sodelovanje z Nemčijo ter Italijo pri napadu na angleški imperij iz zapadne strani. Pri tem napadu bi naj šlo za pohod na Gibraltar, ki je ključ v angleških rokah do Sredozemlja in na zapadne francoske in angleške afriške kolonije.

Kratek potek razgovorov

Podpredsednik francoske vlade Laval je znan zagovornik naslonitve Francije na osišče velesil, Nemčijo in Italijo. Z Lavalom se je sestal Hitler 23. oktobra in je bil ta sestank nekaka priprava za druga dva važna razgovora z vladarjem Španije generalom Francom in s francoskim maršalom Petainom.

S sestanka s Hitlerjem se je vrnil Laval na sedež francoske vlade v Vichy z nemškimi predlogi, ki so pa ostali do danes tajnost.

Razgovoru Hitlerja z Lavalom je sledil sestank Hitler-Franco. Hitler se je pripeljal 23. oktobra s posebnim vlakom na francosko-špansko mejo. Kmalu nato je prispel tudi vlak s Francom. Hitler je poleg proge čakal na prihod šefa španske vlade in ga pristrčno pozdravil, ko je stopil iz vlaka v spremstvu zunanjega ministra Serrana Sunerja. V Hitlerjevem spremstvu so bili zunanji minister Ribbentrop,

vrhovni poveljnik maršal Brauchitsch in šef nemškega generalnega štaba maršal Keitel.

Maršal Petain je 24. oktobra zjutraj odpotoval v spremstvu podpredsednika vlade Laval in pravosodnega ministra v Pariz. Sprejel ga je na nekem kraju v zasedeni Franciji Hitler. Petain je bil od strani Nemcev deležen vojaškega sprejema. Razgovoru je prisostvoval tudi nemški zunanji minister Ribbentrop.

Po teh razgovorih se je vrnil Petain v Vichy, kjer je poročal francoski vladi o nemških predlogih in zahtevah.

Domnevani mirovni pogoji med Francijo — Nemčijo in Italijo

Francoska vlada je sprejela v načelu nemške predloge za sodelovanje z Nemčijo in za sklenitev miru med obema velesilama. Na kaj se sporazum nanaša, še ni znano. V Ameriki so mnjenja, da Francija ne bo izročila svoje vojne mornarice, niti ne bo stopila v vojno proti Angliji in da tega Nemčija niti ne zahteva. Prepuščenost francoskih pomorskih in letalskih oporišč pa se potrjuje od vseh strani. Maršal Petain je načelno pristal na odstop Alzacije Nemčiji ter Nice Italiji, kakor tudi na odstop nekaterih francoskih kolonij. Izpuščenih bo nekako dva milijona francoskih vojnih ujetnikov in dovoljen bo francoski prehod do francoskega obmorskega mesta Bordoja, zasedeno področje pa bo zmanjšano na najmanjšo potrebo.

Slična pogajanja kakor med Nemčijo in Francijo bodo sledila tudi med Francijo in Italijo.

Anglija in Amerika

Londonško tolmačenje Hitlerjevih sestankov

Glede zgoraj opisanih Hitlerjevih razgovorov pravijo v Londonu, da pomenijo novo nemško mirovno ofenzivo, ki bo prišla bodisi sama, bodisi s pritiskom grožnje novih velikih nemško-italijanskih napadov. Osnova Hitlerjevega načrta je osredotočena v napadu na Veliko

Britanijo s kopnega in z morja. Ta napad bi naj ne bil izvršen samo na britansko otočje, ampak na celotni angleški imperij naenkrat.

Kaj razglašajo o Hitlerjevih razgovorih iz Amerike?

Ameriška poročila pravijo, da bo Nemčija, če ji uspe ustvaritev zveze med Nemčijo, Italijo, Francijo in Španijo, podvzela še pred predsedniškimi volitvami v Ameriki 4. novembra mirovno ofenzivo. Nekatera poročila zatrjujejo, da naj bi bil potem celo predse "niku Rooseveltu stavljen predlog, da posreduje pri Angliji za sklenitev miru. Če bi Roosevelt predlog odklonil, bi se po mnenju nemških politikov izpostavil nevarnosti, da bi ga smatrali v Ameriki za vojnega hujskača. Taka mirovna ofenziva naj bi imela predvsem namen, da odtuji Zedinjene države od Anglije in Anglijo na ta način osami.

Angleški in ameriški koraki

Spričo tega velikega političnega in vojaškega obkoljevalnega poskusa v Sredozemlju ni znano, kakšne protipotenze namerava Anglija. Vojni minister Anglije Eden se nahaja osebno v Egiptu. Predsednik vlade Churchill je imel po radiu nagovor na Francoze, v katerem jih je rotil, naj se ne vdajo pritisku, da bi proti svojemu angleškemu zavezniku pomagali nasprotnikom (Nemčiji in Italiji).

Amerika je razglasila, da bi morala v primeru, da gre Francija z velesilama osišča, zasedeti francoske posesti v območju obeh Amerik (Severne in Južne) in ne bo poslala v Francijo več nobenega živeža.

Najdalj pa je šel francoski general De Gaulle, ki je v nedeljo opoldne razglasil po radiu iz belgijskega Konga v Afriki, da sedanja francoska vlada v Vichyju ni več zakonita francoska vlada, pač pa je sebe proglasil za edinega francoskega zakonodajalca in odgovornega za usodo Francije. Kakšen uspeh bo to rodilo in katere francoske kolonije bodo sledile temu pozivu, se bo šele videlo v prihodnjih dneh.

Letalska nesreča s sedmimi smrtnimi žrtvami

Dne 22. oktobra kmalu po tretji uri popoldne je zadela naše civilno letalstvo četrta velika nesreča, ki je zahtevala sedem smrtnih žrtev.

Potniško letalo je odložilo na poti iz Beograda proti Zagrebu v Borovu (tam so velike Batove tvornice za čevlje) dva popotnika, naložilo dva nova ter je nato odletelo dalje, da bi doseglo Zagreb. Tri kilometre od Borova je odpovedal iz neznanega vzroka motor in letalo je treščilo v nekaj trenutkih na tla.

Vsi, kateri so videli nesrečo, in reševalna skupina tovarne Bata so se zbrali na njivi, na kateri je ležalo razpolovljeno letalo. Sprednji del je bil že večinoma zgorel, zadnji pa je ostal še precej ohranjen. Kakih 10 m naokrog so ležali popotniki in posadka.

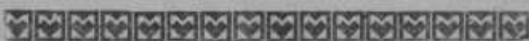
V letalu je bilo deset popotnikov in trije večje posadke. Nesreča je zahtevala sedem smrtnih žrtev in med temi je tudi prometni pilot Otmar Krepl iz Dobrne pri Celju, kjer se je rodil leta 1905.

Pri življenju ostali popotniki, katerih je šest, pripovedujejo, da se je letalo, kakor hitro je strmoglavilo na zemljo, prelomilo in je izbruhnil požar. Popotniki so bili v aluminijastem trupu letala in so brez moči gledali, kako se oprijemlje ogenj vedno, bolj in bolj tudi tega dela. Edini izmed šestorice rešenih, ki si je sam na nepojasnjen način pomagal iz trupa, je Henrik Gerwick, svetnik poštnega ministva iz Berlina. Ostale so izvlekli izpod ruševin na pomoč prihiteli in so jih oteli grozne smrti, čeprav je eksplodiral bencin.

Rešeni popotniki so šele pozneje zvedeli, da so jim rešili življenje kmetje s sosodnih njiv, ki so prvi prihiteli na pomoč in so preprečili z

vso naglico, da niso pri življenju ostali popotniki živi zgoreli. Požrtvovalni kmečki reševalci so se porazgubili po izkazani pomoči po poljih tako naglo, da se jim rešeni popotniki niso utegnili osebno zahvaliti.

Komisija, katera je pregledala vzroke nesreče, je ugotovila, da se je tudi posadka letala obnašala v trenutku nesreče junaško in požrtvovalno. Ko je bila nesreča že neizogibna, pilota nikakor nista izgubila duhaprisotnosti, ampak sta storila vse ter žrtvovala celo lastno življenje, da sta otela kabino s popotniki. To jima je delno tudi uspelo, ker so med popotniki tudi štiri smrtne žrtve.

Vsi, ki potujete, ne pozabite na novi vozni red

veljaven od 6. oktobra 1940

Vozni red v lepi žepni izdaji stane samo 2 Din (po pošti je poslati naprej Din 2.50 v znamkah). Preprodajalci dobijo primeren popust. Naročila sprejema:

Tiskarna sv. Cirila, Maribor - Ptuj

